

“Визволення:

подвигом уславлена Україна”

Огляд літератури

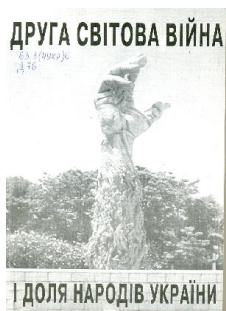
«Є дві правди. Одна дійсна, реальна правда. Друга вигадана, неіснуюча, така, якою хотіли б її бачити. Вона вважатиметься за дійсну, а дійсна за ворожий наклеп».

*Олександр Довженко
“Щоденник”, 18.11.1942 р.*

28 жовтня – День визволення України від німецько-фашистських загарбників, який було встановлено Указом Президента України № 836 від 20.10.2009 р. з метою всенародного відзначення визволення України від фашистських загарбників, вшанування героїчного подвигу і жертвності українського народу у Другій світовій війні.

Огляд підготовлено на честь 70-річчя визволення України від німецько-фашистських окупантів. Працюючи над оглядом, ми цілком усвідомлювали неможливість охопити усі аспекти життя українського суспільства в роки Другої світової війни, розглянути усі військові дії, що проводились в Україні, а тому зосередились на найважливіших та складних і суперечливих проблемах, які відбувалися на території України в роки Другої світової війни.

Книги, які ми відібрали для огляду різні за обсягом, манерою викладу матеріалу, масштабом висвітлення подій: зокрема детально висвітлено життя українців в роки окупації, та на основі досі незнаних документів та матеріалів розкрито словами авторів книг про хід визволення України від німецько-фашистських загарбників, приділено увагу партизанському руху та іншим подіям, які відбувалися в той час в Україні. Недаремно наш огляд розпочинається словами О.Довженка, написаними ним ще у 1942 році, адже у кожного своє сприйняття Історії, свій погляд та враження від пережитого. особливо це відноситься до ветеранів та учасників війни та тилу. У світі небагато країн, на долю яких Друга світова війна вплинула так радикально, як на долю України та її народу. Війна пройшла по наших землях та через життя кожної української родини. Про Другу світову війну, яка залишила до цього часу свій слід в серцях людей. Кожне покоління передає наступному жахливу правду, пережиту в цій кровавій війні, для того, щоб ніколи в історії подібне не повторилось.

Друга світова війна в історичній пам'яті України: За матеріалами Українського інституту національної пам'яті). – Київ-Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М. – М., – 2010. – 247 с.

В книзі представлено матеріали, надані Українським інститутом національної пам'яті зі сховищ, архівів, особистих зібрань і т.д. У розділі “Українські землі в умовах окупації” розповідається, що метою економічної політики нацистів в окупованій Україні мало стати її перетворення на “житницю Європи”. Однак місця для місцевого населення на українських землях залишалось мало, також як і самих українців. Кінцевою метою було винищення усього мирного населення. Рейхстаг вимагав, щоб Україна забезпечила продовольством усю східну армію німців. Завдяки організованому грабунку українського сільського господарства, Україна перетворилася на основну продовольчу базу гітлерівської Німеччини.

Автори розповідають, що А.Розенберг підписав розпорядження про запровадження системи обов'язкової трудової повинності для всіх мешканців східних окупованих областей, починаючи з 15 років. Присвячена книга також українському визвольному руху в роки Другої світової війни. Національно-визвольний рух за державність України не припинявся до кінця Другої світової війни. Через відсутність незалежної української держави, як вважається в багатьох матеріалах, українці опинились по різні сторони фронту. У запропонованій книзі проаналізовано події, які відбувались в умовах комуністичного терору, як говорив Сталін : “нема людини – немає проблеми”. Усі його дії сприяли вкоріненню атмосфери страху і покорі владі, особливо це стосується народу Західної України. Кожен, хто цікавиться українським національним рухом у роки війни віднайде для себе потрібний та незнаний до цього часу матеріал, відкритий тільки в наш час з закритих архівів та фондів. Паралельно під час окупації німці здійснювали масове вивезення обладнання з фабрик і заводів, з окупованих українських земель.

Під час відступу з території України Вермахт застосовував тактику випаленої землі. Майже вся Україна була в руїнах, але найбільший жах, як свідчать документи даної книги, це те, що тільки за один рік було вивезено до Німеччини 714 тисяч людей, а за роки війни було відправлено 2 мільйони 400 тисяч українців. В розділі, в якому ведеться мова про звільнення України від нацистів детально розповідається про бойові операції, які проводились по всій Україні. Уже з початку 1943 року було створено умови для витіснення загарбників з території України. 24 грудня 1943 року, радянське командування почало Дніпровсько-Карпатську стратегічну операцію силами чотирьох Українських фронтів. Для тих, хто зацікавиться, стане відомо, що визволення України розпочалося з десяти послідовних наступаючих операцій. Тактичні операції проводились одна за одною. Найбільш значною з них стала Корсунь-Шевченківська операція. Военні дії у Прикарпатті та за Карпати проводились уже набагато міцнішою та більш боєздатною Червоною Армією, ніж на початку

війни. Одночасно розпочато було відкриття та розвернення військ по усім країнам Другого фронту в Європі, що сприяло передислокації німецьких військ для подальшого визволення України в більш сприятливих умовах. Бойові дії за Україну були жорстокими та кровавими, тому відкриття Другого фронту мало велике значення для подальших бойових дій по визволенню України.

Події,
що змінили
Україну

Зубков С.К. Події, що змінили Україну / С.К.Зубков, ВЛ.Карнацевич, АЛ.Хорошевський. – Х. : Факт, 2013. – 383 с.

Читачам пропонується унікальний збірник нарисів про події, що змінили історію України. Теми нарисів у цій книзі різноманітні, і кожен зможе знайти цікаву, саме для себе, але тема, на якій ми акцентуємо увагу буде нарис “Друга світова війна”. Автор нарису розповідає не тільки про визволення України, а й про події, що передували цьому подвигу Червоної Армії, про те, що відбувалось в цей час на фронтах війни та в тилу.

Зразу ж після перемоги під Курськом радянське командування розпочало контрнаступ, головне завдання якого полягало у відвоюванні Лівобережної України. Масовий удар радянських військ за визволення України здійснили 40 % піхотинців Червоної армії та 80 тис. танків. У січні 1944 року після короткої перерви Червона армія розпочала очищення від німців Правобережжя і Криму. Успішне здійснення цієї операції забезпечила важлива перемога Корсунь-Шевченківськими боями. До березня в руках у німців залишалася тільки Західна Україна. Третій етап у відвоюванні України розпочався у липні 1944 р. Радянські війська оточили й розбили під Бродами вісім німецьких дивізій чисельністю близько 60 тис. чоловік.

У вересні Червона Армія перетнула Карпати, й до жовтня 1944 року вся етнічна українська територія опинилася в радянських руках. Відступаючи з України, німці вдалися до тактики «спаленої землі». У наказі своїм військам Гітлер наголошував: "Не можна допустити, щоб при відступі з України ми залишили після себе хоч одну людину, хоч одну голову худоби чи мірку зерна..."Україні дісталась цілковито спалена й винищена земля. В результаті у 300-кілометровій смузі вздовж лівого берега Дніпра насильної евакуації зі своїх країв зазнали цілі маси людей, та значні частини спустошених міст, Полтаву, Дніпропетровськ та Кременчук було спалено. Правобережжя не потерпіло від широкомасштабних руйнувань, хоч не змогло уникнути масової евакуації.

Моргун Ф.Т. Сталінсько-гітлерівський геноцид українського народу. Факти і наслідки / Ф.Т.Моргун. – Полтава : Дивосвіт, 2008. – 296 с.

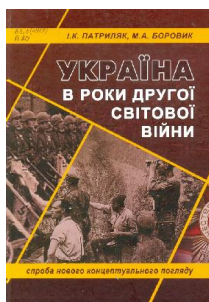
Відомий письменник-публіцист Федір Моргун, знаний майстер публіцистичної прози, переконливо доказує в даній книзі і доводить на основі документів, що Друга світова війна це спроба знищення українського народу не тільки Гітлером, а також за змовою з ним Сталіним, що одночасно організаторами знищення українців були як Гітлер так і Сталін. Як українець, свідок та учасник звільнення України від Донбасу до Карпат – автор книги в деталях розповідає, що пережив український народ, як сталінські так і гітлерівські репресії та бажання знищити Україну, як націю вводились в дію. Книга розрахована на найширшу читацьку аудиторію, для того, щоб довести, що страхоття війни, пов'язані як з діями Сталіна так і Гітлера. Геноцид, доводить автор – це цілеспрямована спроба знищити український народ.

На даний час ветеранів та свідків Другої світової війни залишилось небагато і у кожного з них своє бачення пережитих подій, але майже кожен з них свідчить про змову між Гітлером та Сталіним, також залишилось багато документів, які підтверджують бажання розподілу Європи. Але на перепоні стали всі країни як Європи, так і Америки.

Погляд автора на події Другої світової війни розкрито автором з вражаючими картинами баченого й пережитого ним самим, та на основі документальних матеріалів, які доводять правдивість його розповіді. З автором можливо сперечатися, але розповіді й аналіз учасників війни – безцінні і кожна думка має право бути відома сучасникам. У приведеній автором книзі "Переорані покоління" (1999 р.) автор наводить свідчення міністра внутрішніх справ України генерала В.Рясного про наказ переселення українців та навіть навмисне знищення мирного населення, особливо західних областей України. Але в рядах Червоної Армії була велика кількість українців, тому, дізнавшись про таку акцію, іти проти їхніх батьків, братів, сестер, дружин та дітей, невідомо, як би повилися зі зброєю в руках українці та інші нації Червоної Армії. Саме це зупинило виконання сталінського наказу. Автором наводяться доводи, та свідчення документів, що ставлять багато запитань: наприклад, чому нападаючий на нас Гітлер на початок війни мав лише 3200 танків, а Червона Армія мала їх аж 3700 і вони якісно перевищували німецькі. Літаків, гармат іншої зброї та бійців у нас було значно більше ніж у агресора, хто ж забезпечив Гітлеру настільки раптовий напад (Україна, наприклад була підкорена усього за чотири місяці) та хто забезпечив настільки затяжний хід війни? Запитань багато, а от відповіді на них історіографи шукають по цей час. Перед самою війною Сталін обезголовив Червону Армію : з п'яти маршалів було розстріляно три. У

боях з фашистами ми втратили 600 генералів, також Сталін репресував утрічі більше командного складу: без командування залишилось 16 військових округів, 5 флотів, 33 корпуси, 76 дивізій, і про це знав майже кожен військовий командир. Наведені факти – це тільки епізоди.

Матеріали книги різняться своєю вірогідністю та суворою правдою відображення. Багато документів добуто автором з закритих архівів та приватних схованок, оприлюднені накази та постанови відомі широкому загалу усього на 50%. Автор стверджує, розкриття усієї правди про Другу світову війну ще попереду.

Патриляк І.К. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду / І.К.Патриляк, М.А.Боровик. – Ніжин: Видавець П.П.Лисенко М.М. – М., 2010. – 590 с.

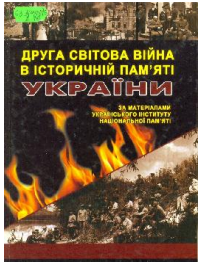
Книга розповідає про сторінки історії України періоду Другої світової війни, про участь українців у цій війні, бойовим діям в битві за Україну, окупаційний режим нацистів та їх союзників, український визвольний рух, діяльність партизанського руху, радянського підпілля та ін. Про стосунки Німеччини та СРСР перед початком воєнних бойових дій, співвідношення протиборчих сил, оперативні плани сторін. Досконало та найбільш розглянуті бойові дії на території України в роки визволення 1943-1944 р. в. Розкрито плани Німеччини, щодо майбутнього окупованих українських земель, культурне і церковне життя України в роки окупації України.

В книзі детально розглянуто активність партизанського руху саме при визволенні України (1943-1944 рр.), внутрішній устрій та основні форми діяльності партизанських формувань. Окремо треба відмітити, розкриття автором українського визвольного руху в роки війни: формування УПА, її структуру та чисельність, боротьбу між Червоною Армією та УПА, діяльність при цьому НКВС. Найактуальнішим питанням розгляду у книзі є бойові дії на території України. Автор розповідає, що на зламі 1943-1944 рр. командування Червоної Армії розробило низку великих наступальних операцій, спрямованих на розгром німецьких окупантів на Правобережній та Західній Україні. Планувалося завдати могутніх ударів силами усіх чотирьох Українських фронтів, і визволивши Україну, вийти на кордони Румунії, Польщі та Чехословаччини. Розгорнулася одна з найбільших битв Другої світової війни під назвою Дніпровсько-Карпатська, у якій взяли участь понад 4 млн. солдатів з обох сторін, майже 46 тис. гармат, 4 тис. літаків і 5 тисяч танків.

Отже в результаті бойових дій упродовж 1943-1944 років Червона Армія звільнила від німецько-фашистських окупантів територію сучасної України. Слід

зазначити, що написано в книзі все на надзвичайно широкій документальній базі, яка охоплює досі недоступні документи та матеріали з раніш таємних світових архівів.

Левітас Ф.Л. Друга світова війна: український вимір / Ф.Л.Левітас. – К. : Наш час, 2012. – 272 с.

Книгу присвячено суперечливим сторінкам минулої війни. Варто відзначити, що книга наповнена змістовною інформацією, переконливою авторською аргументацією, реалістичністю та достовірністю матеріалів. Спираючись на новітню історіографію, автор прагнув дати відповіді на багато проблем, зв'язаних з питаннями Другої світової війни та розкрити важливу роль і місце України в подіях 1941-1945 років, які викликають інтерес у сучасному українському суспільстві: справжні причини Другої світової війни, особливості таємної міжнародної дипломатії, трагедії і подвиги в роки війни, ціна великої перемоги, історичне значення перемоги над фашизмом для усього людства, про українців-героїв та проблеми національного примирення. Особливо приділено увагу окупації України фашистами, та значну роль в визволенні України маршала Івана Конєва. Гітлерівський окупаційний режим став викликом усьому українському народу. Німецький порядок перетворився на тотальний терор і пограбування України. За останніми підрахунками українських науковців, нацисти, закатували на українській землі 5 млн. 264 тис. мирного населення. Унаслідок репресій та терору українське мирне населення постраждало майже найбільше на пострадянському просторі.

Партизанська тема заслуговує на спеціальне дослідження, яке проводить автор в даній книзі. Попри всю складність і суперечливість партизанського руху в зв'язку з подіями на Західній Україні, автор акцентує нашу увагу на його важливості, як свідчать документи, цей рух становив серйозну небезпеку для фашистів. Книга розповідає про плани німців щодо України. Завдання найпотужнішої німецької групи "Центр" входило саме захоплення України. Безумовно зі всіх східних територій, захоплених фашистами Україна була однією з найважливіших і її контроль давав німцям значну перевагу у війні, перш за все ресурсну. Кожен з учасників цього протистояння насправді був учасником різних коаліцій і їх внесок у загальний підсумок війни навряд чи справедливо залишати без уваги.

Дослідження вітчизняної історіографії тільки в наш час прагнуть створити правдивий образ подій Другої світової війни. Німеччина в війні майже два роки тримала ініціативу, але з літа 1943 року співвідношення сил різко змінилося. У липні 1943 року в грандіозній битві під Прохорівкою німці потерпіли повну поразку, що значно змінило хід війни. Так з кінця літа, пише автор, радянські

війська розпочали широкомасштабну операцію по визволенню України. З січня 1944 року війська 2-го Українського фронту (командувач – І.Конєв) провели потужний наступ з Кременчуцького кварталу, що прискорило вигідну обстановку для проведення операції з оточення значної кількості військ Вермахту. В березні, коли з 1-м Українським фронтом в наступ перейшли війська 2-го-та 3-го Українського фронтів (командувач – генерал І.Конєв), вони захопили переправи через Південний Буг, що практично означало повну поразку німців в Україні 26 березня частини генерала І.Конєва перетнули кордон СРСР з Румунією. 13 липня-29 серпня 1944 року на території Галичини силами 1-го Українського фронту (новий командувач – маршал І.Конєв) було здійснено масштабну операцію і вже 27 липня 1944 року радянські війська увійшли у Львів. Наприкінці липня війська маршала І.Конєва вигнали німців із західної частини Волині і 24 липня взяли польське місто Люблін. Перед Червоною Армією стояло важке завдання – прорватися через Карпатські Хребти. Прорив здійснювали армії І.Конєва та І.Петрова і **28 жовтня** 1944 року було остаточно визволено усю сучасну територію України

Етапи визволення України в 1944 р.

Січень—лютий 1944 р.	
Житомирсько-Бердичівська операція	Війська 1-го Українського фронту завдали поразки групі армій «Південь» і створили можливість оточення ворожих військ на Корсунь-Шевченківському виступі
Корсунь-Шевченківська операція	Війська 1-го і 2-го Українських фронтів перейшли в наступ на Корсунь-Шевченківському виступі й 28 січня з'єдналися в районі м. Звенигородки; 8 лютого німецькому командуванню було пред'явлено ультиматум, але ворог продовжував чинити опір; 10 лютого розпочалась операція з ліквідації Корсунь-Шевченківського угруповання фашистів; 17—18 лютого 1944 р. фашистські війська здійснили останню спробу вирватися з оточення, однак це вдалося лише їх невеликій частині; було створено умови для подальшого визволення Правобережжя, ворог утратив убитими 55 тис. солдатів і офіцерів, понад 18 тис. потрапили в полон, радянські війська захопили велику кількість бойової техніки і озброєння
Наступ на Рівненсько-Луцькому напрямку	Одночасно з Корсунь-Шевченківською операцією війська 1-го Українського фронту (за підтримки партизанських загонів Сабурова, Федорова, Бегми та ін.) у складних умовах заболоченої місцевості та бездоріжжя розгорнули наступальні дії на рівненсько-луцькому напрямку; було звільнено Луцьк, Рівне, Проскурів, Тернопіль, Вінницю
Нікопольсько-Криворізька операція	30—31 січня 1944 р. війська 3-го та 4-го Українських фронтів розгорнули наступ на нікопольсько-криворізькому напрямку; війська раптовими ударами прорвали оборону німців і, переслідуючи відступаючі частини Вермахту, визволили

	Нікополь (8 лютого) та Кривий Ріг (22 лютого)
Березень – травень 1944 р.	
Проскурівсько-Чернівецька операція	У результаті наступу військ 1-го Українського фронту (4 березня—17 квітня) вороже угруповання було розколоте на дві частини; радянські війська вийшли в передгір'я Карпат
Умансько-Ботошанська операція	5 березня—17 квітня війська 2-го Українського фронту розгромили 8-му німецьку армію; 26 березня вийшли до державного кордону СРСР і перенесли бойові дії на територію Румунії — країни-союзниці фашистської Німеччини
Одеська операція	Війська 3-го Українського фронту за підтримки сил Чорноморського флоту 28 березня визволили Миколаїв, 10 квітня — Одесу
Визволення Криму	Війська 4-го Українського фронту, Приморська армія та моряки Чорноморського флоту розбили Кримське військово-угруповання фашистів і визволили Кримський півострів (8 квітня—12 травня); 17-та німецька армія втратила понад 100 тис. осіб убитими та полоненими, майже всю бойову техніку; Чорноморський флот повернув свою основну базу в Севастополі й одержав можливість активізувати бойові дії проти Румунії
Липень – жовтень 1944 р.	
Бої на рава-руському і львівському напрямках	У результаті потужного наступу були оточені значні сили ворога під Бродами (Львівська область) — вісім дивізій кількістю до 60 тис. осіб; у боях було знищено понад 38 тис. гітлерівців, понад 17 тис. взято в полон; серед розбитих сил Вермахту була дивізія СС «Галичина», яка втратила більше половини свого складу, з оточення вирвалося лише 3 тис. осіб
Львівсько-Сандомирська операція	Під час успішного наступу (13 липня—29 серпня) була знищена група гітлерівських армій «Північна Україна»
Ясько-Кишинівська операція	Війська 2-го та 3-го Українських фронтів (20—29 серпня) розбили групу гітлерівських армій «Південна Україна»
Карпатсько-Ужгородська операція	У жовтні 1944 р. завершилося визволення всієї території України. 27 жовтня був звільнений від окупантів Ужгород, а 28 жовтня — решта населених пунктів Закарпатської України

Тематичний список літератури
до 70-річчя визволення України від німецько-фашистських
загарбників

1. 63.3 (2)63
Г34 Генерал Петр Шкидченко : воспоминания современников. – К. : Пресс – КИТ, 2012. – 479 с.
2. 63.3 (4УКР)6
Д76 Друга світова війна в історичній пам'яті України: за матеріалами Укр. ін - ту нац. пам'яті. – К. : Ніжин : П.П.Лисенко М.М. – М., 2010. – 247 с.
3. 63.3 (4УКР)
391 Зубков С.К. Події, що змінили Україну / С.К.Зубков, В.Л.Карнацевич, А.Ю.Хорошевський. – Х. : Факт, 2013. – 383 с.
4. 63.3 (2)622
К59 Кокотюха А.А. Иван Кожедуб / А.А.Кокотюха. – Х. : Фолио, 2010. – 121 с. – (Знаменитые украинцы).
5. 63.3 (2)622
К65 Конюшенко П.Е. Великая Победа : полководцы: 1941 – 1945 / П.Е.Конюшенко. – Х.[б.и.] : 2014. – 353 с.
6. 63.3 (4УКР)6
К65 Конюшенко П.Е. Украина. Три года в фашистской неволе 1941 – 1944 / П.Е.Конюшенко. – Х. : Медиа – Полис, 2011. – 207 с.
7. 63.3 (4УКР)6
К78 Крамар В.В. Спогади дітей війни Печенізького краю / В.В.Крамар. – Х. : ХНАДУ, 2012. – 98 с.
8. 63.3 (2)622
К78 Красновицкий Б.М. В годы войны / Б.М.Красновицкий. – Х. : Фолио, 2008. – 153 с.
9. 63.3 (4УКР)6
Л36 Левітас Ф.Л. Друга світова війна: український вибір / Ф.Л.Левітас. – К. : Наш час, 2012. – 272 с.
10. 63.3 (4УКР)6
Л93 Людний Ф.П. Фронтowymi дорогами війни / Ф.П.Людний. – К. : Україна, 2012. – 423 с.
11. 63.3 (4УКР)6
М79 Моргун Ф.Т. Сталінсько – гітлерівський геноцид українського народу. Факти і наслідки / Ф.Т.Моргун. – Полтава : Дивосвіт, 2008. – 294 с.
12. 63.3 (2)622
Н69 Ніхто не забутий, ніщо не забуте. – К. : Україна, 2011. – 854 с.
13. 63.3 (4УКР)6 Патриляк І.К. Україна в роки Другої світової війни :

- П20 спроба нового концептуального погляду / І.К.Патриляк, М.А.Боровик. – К. : Ніжин. П П Лисенко М.М. – М., 2010. – 590 с.
14. 63.3 (4УКР)6 Р83 Руднев Б.К. Дневник оккупации / Б.К.Руднев : Лебедин. худож. музей. – Х. : Харьковский частный музей городской усадьбы, 2011. – 72 с.
15. 63.3 (4УКР)6 С22 Сахно А.А. Фашизм в конце туннеля / А.А.Сахно. – Х. : ХНЭУ, 2009. – 56 с.
16. 63.3 (4УКР)6 У45 Україна в другій світовій війні : погляд з ХХІ ст. : іст. нариси : у 2 кн. – К. : Наукова думка, 2011 –
17. 63.3 (4УКР)6 У45 Україна і український народ у Другій світовій війні / Укр. ін. - т нац. пам'яті. Вип. 4. – К. : Вид-во ім. Олени Теліги. 2009 -2010. – К. : П.П.Лисенко М.М. – М., 2010. – 95 с.
18. 63.3 (4УКР)6 Ф37 Филь А. Герой Советского Союза. Беседы / А.Филь, Слекарь. – Х. : Фактор, 2012 – (летопись войны). [Кн. 1] – 2012. – 291 с.
19. 63.3 (2)622 Ч46 Черевко А. К. Военный гений России : [о маршале Советского Союза Г.К.Жукове] / А.К.Черевко. – Симферополь : СОНАТ, 2008. – 271 с.

* * *

1. В. Незасвоєний урок історії: з нагоди 70-ї річниці початку Другої світової війни / В.Грицюк, О.Лисенко // Віче. – 2014. – № 17. – С. 46-50.
2. Грицюк В. Львівська фронтова наступальна операція : перемога з другої спроби / В.Грицюк, О.Лисенко // Віче. – 2014. – № 7. – С. 64-65.
3. Грицюк В. Завершальний етап визволення України : Східно-Карпатська стратегічна наступальна операція / В.Грицюк, О.Лисенко // Віче. – 2014. – № 19. – С. 48
4. Дубов В. Визволення України : переломний 1943-й: 70 років тому почалося визволення української землі від гітлерівських окупантів / В.Дубов // Уряд. кур'єр.– 2013. – 8 трав. – С. 6.
5. Дубов В. Уряд України у роки війни / В.Дубов // Уряд. кур'єр. – 2010. – 6 трав. – С. 6.

6. Збанацький А. Київський щоденник часів війни / А.Збанацький // Уряд. кур'єр. – 2010. – 7 трав. – С. 7.

7. Репин К. Украинцы во второй мировой : роль соотечественников в крупнейшей войне ... / К.Репин // Вечерние вести. – 2010. – 11 мая. – С. 15.

8. Кот С. Мародерство як фактор розграбування культурних цінностей на окупованій території України під час Другої світової війни (1941 – 1944) / С.Кот // Краєзнавство. – 2010. – № 1-2. – С. 30-41.

9. Вронська Т. Тепло братерської руки : допомога діаспори українському народу у Другій світовій війні (1941 – 1945 рр.) / Т.Вронська, О.Лисенко // Краєзнавство. – 2010. – № 1-2. – С. 42.

10. Вронська Т. Істрія війни, написана кров'ю / Т.Вронська, О.Лисенко // Краєзнавство. – 2011. – № 2. – С. 126-137.

11. Омельченко Г. Чи варто ділити пиріг Перемоги? / Г.Омельченко // Голос України. – 2011. – 6 трав. – С. 4-5.

12. Грицюк В. Операції з оточення на Правобережній Україні: 1941-1944 рр. / В.Грицюк // Краєзнавство. – 2011. – № 2. – С. 97-105.

13. Ренькас Ф. Бессмертный подвиг армии и народа / Ф.Ренькас // Киев. вестн. – 2013. – 18 июня. – С. 3.

14. Шпак В. Усе задиміло, тільки свята земля зісталась : / В.Шпак // Уряд. кур'єр. – 2013. – 16 лип. – С. 11.

15. Кроть В.Ю. Визвольні бої Червоної Армії (1943 – 1944) / В.Ю.Кроть // Укр. іст. журн. – 2005. – № 2. – С. 16-34.

16. Лисенко О.Є. Підсумки Другої світової війни / О.Є.Лисенко // Укр. іст. журн. – 2005. – № 6. – С. 128-138.

Підготувала Жернакова Н.О., провідний бібліограф РІЦ «Харківщина»

